שני כתובין הבאין כאחד. דבתרוייהו [ז] כתיב קרא למיתה בסנהדרין באלו הן הנשרפין [פג:] וטובא קשיא לי בגוה חדא דמה לו ללמוד מהן הא מיתה בגופה כתיב דכיון דזר הוא והזר הקרב יומת הא מחוסר בגדים נמי הכי ילפינן ליה בסנהדרין [שם] אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והוו להו זרים ועוד א"כ חילול עבודה לא גילף מייה דבחילול נמי קרא טובא איכא: **הואיל ורצפה מקדשם** [ח]. לעמוד לשרת שהרי דוד קידשה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדאמרינן לקמן בשמעתין כי קדיש דוד כו': **ולי שרת מקדשין** [ט]. כדכתיב וימשחם ויקדש אותם (במדבר ז): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן ללוי שרת.** בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן (ויקרא ד) [י] שתהא לקיחה בעצמו של כהן: **ולריקה.** למיתני במתני' חציצת כלים ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה: **דלאו מינא דבשר אדם הוא.** וכיון דאינו ממין אדם כלל הוי [יא] מין בשאינו מינו וחוצץ: **רגלו אחת על האבן.** שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה: **גידולה.** אבן אחת [יב] מאבניה מקביעותה ומתנענעת ברצפה: **גידולה.** לכאן ולכאן: **נעקרה.** לגמרי והגומא נראית שם ועמד בגומא **ועבד: כי קדיש דוד.** שהיה [יא] מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (יד. טו.): **חיבעי ליה כל העורה רוחה.** שנטלה רצפה שלה: **דרך שירות בכך.** מי הוי אורח ארעא ומיקרי שירות או לא: **באצבעו ונקח.** דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה דומה שהו [יב] לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דילפינן לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין: **וי נאמרה יד בקבלה.** קס"ד דאם נאמרה בה יד הוה ר"ש מודה בה אבל [יג] באצבע לא יליף בה ימין. לקמן בעי לה ומשנינן לה: **אלא באצבעו ונתן כו'.** בהא מודינא לך דזריקת חטאת בעיא ימין: **ור"ש.** דאמר אי הוה כתיב בה יד הוה יליף לה ימין ומאצבע לא יליף: **ממה נפשך אי איתא ליה ג"ש.** דילפינן יד יד דקמילה ממצורע דכתיב ביה על בהן ידו הימנית אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין: **אי לא נאמר יד בקבלה מאי הוי.** הרי נאמר בה אצבעו ומילף אצבע אצבע נמי מהתם דכתיב במצורע [שם] וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ה"ג **לעולם ליתא ג"ש וה"ק וכי לא נאמר יד ימנית כו': אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר בה** [טו] **יד בקבלה.** אי הוה כתב יד שהיה [טז] ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוא [יז] אינה למידרש נמי אקבלה והואיל ולא נאמר כאן יד אלא אצבע ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה ע"כ משום נתינה הוא דכתיב [יח] בה שהוא ראוי לה ולא משום קבלה נמצא שאף אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל בשמאל כשר: **אוזן.** כמו שעושים לכדים של חרס שקורין מאניק"ו: **ומקבל ביה.** בההוא אוזן מקבל את הדם באצבע שתוחב אצבעו לתוכה ונושא את המזרק ומקבל: נדרש.

שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ולמאן דאמר מלמדין [א] **שתויי יין הוה ליה שלישי ושלשה לד"ה** [ב] **אין מלמדין:** עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו פסול [ג]: **מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר** [א]**חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה וצריכא דאי אשמעינן כלי** [ג] **משום דלאו מינא דבשר נינהו אבל בהמה דמינא דבשר הוא אימא לא ואי אשמעינן בהמה דלא מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא** [ד]**תניא רבי אליעזר אומר** [ב]**רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת ויעבוד עבודתו כשירה ואם לאו עבודתו פסולה בעי רבי אמי** [ג]**נדלדלה האבן ועמד עליה מהו היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך דודאי חייצא כי תיבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמה דמחבר' דמיא או דילמא השתא מיהא הא תלישא רבה זוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי** [ד]**נעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מיבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמיבעיא ליה דרך שירות בכך או** [ד]**אין דרך שירות בכך תיקו: קיבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר: ת"ר** [ה]**באצבע** [ד] **ולקח** [ו]**מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבע** [ד] **ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אמר ר"ש וכי נאמרה יד בקבלה אלא באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין הואיל ולא נאמרה יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ור"ש ממה נפשך אי איתא ליה גזירה שוה כי לא נאמרה יד בקבלה מאי הוי ואי לית ליה גזירה שוה כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי אמר רב יהודה לעולם לית ליה גזירה שוה והכי קאמר וכי נאמר יד ימין בקבלה הואיל ולא נאמר יד ימין בקבלה קבל בשמאל כשר א"ל רבה א"ה אפילו נתינה נמי ועוד וכי לית ליה לר"ש ג"ש** [ו] **והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש והכי קאמר וכי נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמר' יד בקבלה אלא אצבע ואי אפשר לקבלה באצבע קיבל בשמאל כשר אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי** [ה] **לרבינא איפשר דעביד ליה אזן לשפת מזרק ומקבל** [ח] **בה אלא אמר אביי** [ו] **זר הוי קרא שלישי וא"כ ליהוו שלשה כתובין הבאין כאחד ולמאי דפריסת אמי שפיר דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא** [ט] **אלא משום דאשכחן דזר הוי במיתה ולכך אמרינן דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דיליף מבנייא** [כ] **קשה דהוה ליה שלשה כתובים הבאין כאחד ובקונטרס פירש וה"ה נמי דמלי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגליים שני כתובים הבאין כאחד דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיבא ביה מיתה אלא משום דזר הוא וחדא מינייהו נקט ואי איפשר לומר כן דבהדיא אשכחן מיתה במחוסר בגדים בפרשת ואתה תצוה ומיהו פירוש הקונטרס על כרחין עיקר דבסנהדרין סוף פרק הנשרפין (דף פג. ושם ד"ה אין) יליף בהדיא מחוסר בגדים במיתה משום דהוו להו זריס דאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ומיתה דכתיבא בפרשת ואתה תצוה מפרש ה"ר יעקב מאורליינש דבמכנסים כתיב וקרא דוחגרת דדריס מייה בריס פירקין** [כא] **בסנהדרין** [כא] **אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם והוו להו זריס אילטריך לשאר בגדים ומייה לא הוה ילפינן מכנסים דלא כתיבא בההיא פרשתא ומיהו למאן דמרבי ביומא** (דף ה:) **מכנסיים מוזה הדבר** [וי"ו מוסיף על ענין ראשון] **קשה** מיתה דכתב רחמנא גבי מכנסים למה לי ועוד קשה לפירוש הקונטרס דליהוי זר ומכנסים ושלא רחוץ שלשה כתובים: **הואיל ורצפה מקדשת** [כב]. **דוד** קידשה כדפירש בקונטרס ואע"ג דשלמה בנה הבית דוד קידשה כדאמר לקמן בשמעתא כי קדיש דוד וכו' ובירושלמי דפרק ב' דשבועות אמרינן דוד זה מלך גד זה נביא. ומה [כג] שפירש בקונטרס שקידשה בשתי תודות ובשיר אינו כן דעזרה אינה מקדשה בשתי תודות אלא בשירי מנחה כדאיתא בשבועות (דף טו.) [כד]:

הואיל ורצפה מקדשת. פירוש דמקדשת האדם לעבוד עבודה שם דאינו יכול לעבוד במקום אחר וכלי שרת פירוש בגדי כהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת דהא כתיב על בשרו כדאמרינן לעיל (דף יט.) ובגדי כהונה קרי להו כלי שרת כדאמר לעיל (דף יג.) שתהא בכהן כשר ובכלי שרת ובקונטרס פי' שבכלי [כה] שרת ממש אלא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן שתהא לקיחה בעצמו של כהן ואם תאמר מדמשיב [כו] ליה הכא חציצה ולעיל [יט.] נמי דפריך ותיפוק לי משום חציצה וגבי ההוא דכריך ידיה בשירלאי (פסחים דף מז.) אלמא לקיחה ע"י ד"א לא שמה לקיחה ובפ' לולב הגזול (סוכה דף לז.) קאמר רבא דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ויש לומר דהתם [כז] [אלא] מיירי כגון דכריך ידיה בסודר ונוטל לולב דהא ולאו לא הוי לקיחה אלא דכריך ליה לולב בסודרא [כח] ונוטלו ובאותו ענין מייתי רבא ראיה מאזוב וכן צריך לומר מתוך שמעתא דהתם [דף לז:] דקאמר רבא גופיה מין במינו אינו חוצץ הא בשאינו מינו חוצץ ואמאי והא לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ושמא [כח] חד מייניהו רבה ולמאי דפריסת מיחא דכי כריך ליה לולב בסודר אף על פי שאינו חיבור גמור הוי כמו בית יד ולהכי חשיב ליה לקיחה וקלת קשה מההיא דיומא (דף נמ.) דקאמר הניח מזרק בתוך מזרק מהו מאי קא מיבעיא ליה הא כי האי גוונא הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה דליהוי [כט] חיצון בית יד לפנימי וש לומר דאי אחיז ליה חיצון בדופני שמטלטל הפנימי על ידו הכי נמי דהויא לקיחה מטעם בית יד אלא הכא במאי עסקינן כגון שנושא החיצון מתחתיו דלא מהני כלל לפנימי [ל]:

מסורת הש"ס

[א] קידושין כד. וש"נ], [ב] שם לה., [ג] תוספתא קרבנות פ"א ה"ה, שבת צג:, כעי"ז עירובין כה. סוכה כג., [ד] לקמן כו. יומא נח., [ה] [עיין תוס' יומא נג: ד"ה שלמן] ת"כ ויקרא חובה פ"ט ה"א, [ו] [מנחות יט. ע"ש], [ז] מנחות י. תו' פ"א ה"ה, [ח] לקמן מז:, [ט] סוכה לז:, [י] דף יז: ובסנהדרין פג:, [כ] [וע"ע תו' פסחים מ. ד"ה כל דכריך וכיומא נמ. ד"ה מין במינו וכסוכה לז. ד"ה מי הוכי [צ"ל ד"ה דבעינא]:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם

אלא באוכל מזבחו כיום השלישי הכתוב מדבר וכי אפשר לומר כן, מאחר שהוכשר מחר ויפסל, ואם לא יאכלה לא יתכפר האוכל עתר קמחר, וכי יש כפרה לחייבי כריתות, ועוד לא יאכלה הקרבן משמע, ומו מי אלעזריך למימר דלית לא מכפר על המחוייב כרת, והא עון הקדשים כתיב ולא עון האוכלים, ולישנא קמא גרסינן בתו"כ ועיקר הוא, והאי דקרי לאלי פיגול ולהאי עתר משום דתו"כ מדרש הוא ונקט לישנא דקא (פסחים מז:) **הא אינו נושא** וכו'. הא לשון מעתה הוא, מעתה אי אתה מוצא שיהא עשה אלא עון קרבן עומאה, ומאי שנא דשריגן ליה לקולא, דחיא ועניגו בה קל אחר שהותרה לגבור מכלל איסור שבימיד, הלכך שדי ביה נמי לקולא שיהא לגן מרלה אותה בקרבן יחיד (יומא ז:). **אי:** הא כמו הרי, כלומר הרי יש לך להבין על כרחך שאין לך עון הקדשים שיוכל לך לרצות עליו אלא עון עומאה, ומאי שנא עומאה מפסול יוצא ושאר הפסולין: **שהותרה מכללה בצבור.** דנדחית מפני קרבן צבור, דכתיב במועדו ואפילו בשבת ואפילו בטומאה, וכיון דהיקלת אלא לכך, היקלת אף בחיבור שלא הותרה אלא לכתחילה כגון לין ירלה הלין לגבי עליה (פסחים מז:) **אבל ערל.** שמתו אחיו ממתת מילה. וכן אונן שמיתם, וכן מי שמיתם מיושב, דכל הני כולהו קום להו בהו דמתלי עבודה, אפילו הכי ליתנהו במיתה אלא באחרה (סנהדרין פג.): ע"כ מענה קודם אין מלמדין. מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה (קידושין כד.). מדהכי כתיבה לאיתן ולא יליפא מתבריה, ס"מ דקרא דוקא הני קאמר (פסחים מה.) **הואיל ורצפה מקדשת.** בית המוקד לשכה גדולה היא שהכהנים מתחממין שם במדורות אם הנפקת תמיד מפני שמתקלכים יחפים על לבפא שים בעזרה כדאמרינן בזמיס הואיל ורלפה מקודשת כדכתיב קדש המלך את תוך החצר וכלי שרת מקודשים דכתיב וימשחם ויקדש אותם, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בין כהן (שבת יט:): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת.** ולקח הכהן חזק הכהן בעינן, דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים (ערובין קג:) **לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה.** דבעינן לעמוד לשרת, ואין זה עמידה (פסחים סה:): **רגלו אחת על הכלי כו'.** כהן העומד על גבי כלי או על גבי אבן או שום דבר המוצץ בינו לבן הרלפה ועבד עבודתו פסולה, דכתיב (דברים יח) ושרת בכל אחיו הלוים העומדים, שתהא עמידתו כשאר אחיו (שבת צג:) **נתינה.** מתנת הקרן דמזבח: **וכי נאמרה יד בקבלה.** כלומר וכי נאמרה אצבע בולקח והלא בונתן הוא אמור (מנחות יט.):

שיטה מקובצת

שני כתובין. פ"ה וה"ה כו' אלא משום דמחוסר בגדים [ל] כו'. וזה דוחק דס"ש דבאים כאחד. ולפי מה שפרשתי [לעיל בהא] דמטעם זרות פסלינן ליה, כמו כן מחוסר בגדים ופלא מטעם זרות, ומה דלא נקיט זר ונקטו הני דתנינן בינו לבין הרצפה בין שיהא החוצץ כלי אם אדם או בהמה. (רמב"ם בפסמ"ע) **כל** כהן העוסק בעבודה צריך שיהו רגליו עומדות על הרצפה כך שנינו בזבחים הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת ר"ל שאם היה דבר חוצץ בין ידיו ובין הכלי שעובד בו פסול, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, מעתה היה עומד על גבי בהמה ועל גבי כלים או על גבי רגל חבירו פסל. שמא תאמר והרי רגל חבירו מין במינו הוא, מכל מקום אין חבירו מבטלו אצלו עד גמר עבודה אלא דעתו לסלקו לשעתו ואף כשתאמר שיבטלהו בהדיא בטלה דעתו ולא בטלה רגלו. (מאירי יומא נמ.)

עין משפט נר מצוה

עד ב מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה יח:
עה ג מיי' שם הלכה יט:
עו ד מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה י:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ומקבל ביה אלא: (**ב**) תוס' ד"ה טואיל וכו' וי"ל דהתם מיירי כגון דכריך לולב בסודרא ונוטל הסודר בידו דהא ולאי לא הוי לקיחה אלא היכא דכריך ליה לגולב:

לעזי רש"י

מאניק"ו אנש"א. אוזן, ידית (של כלי).

שינויי נוסחאות

א] מלמדין מאי איכא למימר הא איכא שתויי יין נמי דהוי ליה שלשה ושלשה כתובין הבאין כאחד לד"ה (ע"פ ש"מ וכתה"י): **ב**] פסל (פרי"ד, וכ"ה במתני'): **ג**] בכתה"י כלים: **ד**] **באצבעו** (כתה"י, וכ"ה במקרא): **ה**] **אתי** (פרי"ד וכתה"י), ועי' אמרי לרופה דסק' הא תניי מסתלק קודש שולב רב אשי. ועי' באות שאמ"ז: **ו**] הדבר כיוון כשמש דע"ל אבוה. והוא רב אשי רבו של ר' יעקב ואביו של רב שמא. וכן הגיה הרש"א ז"ל בשם בעל המאור ז"ל בחגיגה ו ע"ש היטב ומבין שמתמיה אתוה למיתא אדמי נקל לטעות (מנחת יהודה). וכ' בשות שלפ"ז: **ז**] ס"א דתרוייהו מחלי עבודה וכתיב בהו מיתה כדאיתא בסנהדרין וה"ה נמי דהוי מצי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובים הבאים כאחד, דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיב ביה מיתה אלא משום דזר הוא. וחדא מינייהו נקיט (ש"מ, וכ"ה בכתה"י): **ח**] ס"א מקדשת האדם לעבוד עבודה שם, דאינו יכול לעבוד במקום אחר. ויש גורסין הואיל ורצפה מקודשת כלומר לעמוד וכו' (ש"מ). וכתה"י של ר"ש הגי' מקודשת, וכן לקמן בד"ה וכלי שרת מקודשין. וכן גריס ר"ש שבת יט ע"ב וגב ע"ב. ועי' רש"ש ורא"ש המזהב: **ט**] עי' בשות שלפ"ז: **י**] אחת מאבני הרצפה מקביעותה ומתנענעת לכאן ולכאן, הס"ד. ומה"ד נעקרה והשאר נמתק (ש"מ וצ"ק): **יא**] **אינו** מקדשין (ש"מ): **יב**] ל"ל ולדורשו (ש"מ, כי"ב וג"): **יג**] **אבל מאצבע לא יליף לה ימין ולקמן בעי כו'** (ע"פ ד"ז, ב"ש, וכי"ר): **יד**] ג"ש דלקמן דילפינן כל"ל (ש"מ): **טו**] **בה** נמתק (ש"מ): **טז**] **שהיא** (כי"ר): **יז**] בכ"פ הוה אמינא למידרשיה. וכמ"ש הוא דאיכא. וכגלוין הוי איכא: **יח**] דכתביה שהוא כל"ל (ב"ש): **יט**] **מייתרא** (ש"מ): **כ**] ל"ל מבנין אב (ש"מ). ל"א מחדא (בה"ז). ל"א **במה** מצינו (גליון): **כא**] ל"ל **ובסנהדרין** (מהכ"י ורש"ש): **כב**] מל"ל מקודשת. ועי' אות מ': **כג**] **אבל מה** כל"ל (ש"מ): **כד**] גי' ש"מ וי"מ הואיל וכו' והל"ל: **כה**] ל"ל בכלי (ד"ה): **כו**] מ"ש דחשיב ליה וכו' **ההוא** נמי דכריך כל"ל (ש"מ): **כז**] בסודרא ונוטל שני ראשי הסודר ובאותו ענין כו' (ש"מ): **כח**] יש למחוק מיכון זה לפ"ד ב"ש דקאמ"ל דרבה אדרבה עי"ש בסוגיא (צ"ק וח"נ וענ"ש): **כט**] ל"ל דהוי (שמהכ"י): **ל**] גר' למחוק חיצון דמחוסר בגדים, ולגרוס אלא משום דזר הוא כו'. וע' תד"ה אימא ולעיל אות ז:

ליקוטים

הואיל ורצפה מקדשת כו'. ר"ל העזרה תקדש הנכנס בתוכה כמו שמקדשין כלי שרת הדבר הנכנס בהן מה כלי שרת אין דבר חוצץ